

Uvodnik

DOI: <https://doi.org/10.11567/met.40.2.1>

Četrdeset godina izlaženja časopisa, okupljenih u 117 sveščića, rezultiralo je objavom gotovo 600 znanstvenih radova u *Migracijskim i etničkim temama*. Impresivna je to brojka za tematski relativno usko usmjeren časopis koji se izdaje u okruženju nestabilnog financiranja i pod pritiscima zahtjevâ za izvrsnost određenima nacionalnim i međunarodnim standardima.

Za pokretanje časopisa 1985. godine, pod nazivom *Migracijske teme: časopis za istraživanje migracija i narodnosti*, zaslužan je pokojni prof. dr. sc. Milan Mesić, ujedno i njegov prvi glavni urednik, a časopis je počeo izdavati Centar za istraživanje migracija i narodnosti (od 1987. Institut za migracije i narodnosti – IMIN). Naznaka druge teme iz podnaslova prelazi u glavni sadržajni fokus promjenom imena časopisa 2001. u *Migracijske i etničke teme* (MET). Od 2021. časopis, uz ime na hrvatskom jeziku, počinje koristiti i englesku inačicu *Migration and Ethnic Themes*, dok izdavač, IMIN 2024. iz svog naziva gubi cijelo područje etničnosti te postaje Institut za istraživanje migracija.

Dinamika izlaženja varirala je – od 1985. do 2009. časopis izlazi četiri puta godišnje, a najčešće su objavljivana tri sveska (jedan dvobroj godišnje), dok od 2010. izlazi triput godišnje. Nacionalna politika napredovanja u znanosti, koja je ostavila traga u interesu za objavljivanje u domaćim časopisima te utjecala na smanjeni priljev radova, kao i promjene u obrascima financiranja, dovele su do daljnje redukcije broja sveščića pa tako časopis od 2021. izlazi dvaput godišnje.

Znanstveni časopis *Migracijske i etničke teme* bio je i ostao multidisciplinaran i interdisciplinaran časopis koji objavljuje radove o različitim aspektima migracija, etničnosti i identiteta iz perspektiva brojnih društvenih i humanističkih disciplina: sociologije, antropologije, povijesti, demografije, društvene geografije, psihologije, politologije, ekonomije, prava, lingvistike itd. Prilozi objavljeni u časopisu MET donose teorijska dostignuća te empirijske analize i studije koje se objavljuju u obliku znanstvenih radova – izvornih, preglednih ili prethodnih priopćenja, kao i stručnih analiza, pregleda, prikaza, osvrtâ i sl.

Časopis je u ovih četrdeset godina vodilo i uređivalo sedam glavnih urednika: prof. dr. sc. Milan Mesić (1985. – 1989.), dr. sc. Emil Heršak, izv. prof.

(1990. – 2001.), prof. dr. sc. Laura Šakaja (2002. – 2004.), prof. dr. sc. Jadranka Čačić-Kumpes (2005. – 2008.), dr. sc. Sanja Lazanin (2009. – 2012.), dr. sc. Sanja Klempić Bogadi (2013. – 2020.) i dr. sc. Margareta Gregurović (2021. – 2024.).

O postignućima časopisa do 2013. godine, u vrijeme prvih petero urednica i urednika, može se pročitati u prigodnom jubilarnom broju povodom 30 godina izlaženja časopisa u uvodniku tadašnje glavne urednice Sanje Klempić Bogadi (*Migracijske i etničke teme*, 30 (3): 289–296). Ovom se prilikom detaljnije usmjeravano na važnija postignuća časopisa tijekom posljednjih deset godina, ostvarenim u vrijeme mandata glavnih urednica Sanje Klempić Bogadi i Margarete Gregurović.

Godine 2013. časopis mijenja svoj vizualni identitet promjenom izgleda naslovnice i dizajna knjižnog bloka, a kreiran je i poseban logo. Osim toga, promijenjen je i način citiranja te je ostavljen samo engleski sažetak rada, a ukinut sažetak na još jednom stranom jeziku (najčešće francuskom).

Prateći trendove globalne informatizacije i digitalizacije, časopis od 2015. prelazi na sustav *online* upravljanja – Open Journal System (OJS), putem kojeg zaprima radove i provodi komunikaciju sa svim dionicima recenzijskog i uređivačkog postupka. Ta je platforma ujedno postala još jedna baza u kojoj su dostupni svi objavljeni brojevi časopisa. Uz spomenuto, svim objavljenim znanstvenim i stručnim radovima od 2012. dodjeljuje se DOI oznaka, a od 2022. autorima se pridružuje ORCID identifikator.

Vidljivost i prepoznatljivost teme očituje se i kroz praćenje posjeta časopisu na *Hrčku – Portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa*. U razdoblju od uspostavljanja tog portala (2007.) časopis je po ukupnoj posjećenosti na 18. mjestu, a u posljednjih deset godina (od siječnja 2015. do prosinca 2024.) na 22. mjestu od ukupno 206 registriranih domaćih znanstvenih časopisa u društvenom području.¹ Godine 2014. časopis je u potpunosti digitaliziran te su svi objavljeni sveščići i radovi dostupni i na tom portalu.²

U posljednjih deset godina časopis je uključen u četiri nove citatne baze te se danas referira u sljedećima: CAB Abstracts (Wallingford, UK); CEEAS – Central & Eastern European Academic Source (EBSCO, Ipswich, USA); CEEOL – Central and Eastern European Online Library (Frankfurt am Main, Germany); DOAJ – Directory of Open Access Journals (IS4OA, UK); EBSCO Essentials (EBSCO, Ipswich, USA); ERIH PLUS – European Reference Index

¹ Više na: <https://hrcak.srce.hr/posjecenost>.

² <https://hrcak.srce.hr/met>.

for the Humanities and the Social Sciences (NSD, Bergen, Norway); Hein-Online (Getzville, New York, USA); International Bibliography of the Social Sciences (ProQuest, Ann Arbor, USA); Linguistics and Language Behaviour Abstracts (ProQuest, Ann Arbor, USA); Political Science Complete (EBSCO, Ipswich, USA); SCOPUS (Elsevier, Amsterdam, Netherlands); SocINDEX with Full Text (EBSCO, Ipswich, USA); Sociological Abstracts (ProQuest, Ann Arbor, USA); Social Services Abstracts (ProQuest, Ann Arbor, USA); Worldwide Political Science Abstracts (ProQuest, Ann Arbor, USA).

Kao poseban uspjeh valja istaknuti uključivanje u bazu SCOPUS (Elsevier) 2024. godine, što je velik doseg i pokazatelj ukupne kvalitete uređivačke politike časopisa te rezultat truda članova prethodnih dvaju uredništava. Prijava i uključivanje u tu bazu rezultirali su promjenom izdavačke politike uvođenjem proširenog sažetka na engleskom jeziku, definiranjem Izjave o izdavačkoj etici i znanstvenoj čestitosti (*Publication Ethics and Malpractice Statement*) te poticanjem objave na engleskom jeziku kako bi se povećala međunarodna vidljivost i citiranost.

Međunarodna usmjerenost časopisa uspostavljena je prilikom samog osnivanja i održana je do danas objavom znatnog broja članaka na jednom od svjetskih jezika (npr. engleskom, francuskom, njemačkom jeziku). Povećanje broja stranih autora/ica i radova objavljenih na drugim jezicima posebno dolazi do izražaja u posljednjih dvadeset godina (2005. – 2024.), kad je od ukupno 240 objavljenih znanstvenih radova čak 44% (106) bilo na stranome jeziku.

Osim objavama na stranim jezicima i tematikom članaka, međunarodni karakter časopisa očituje se i u međunarodnom sastavu autora, recenzenata, uredništva i izdavačkoga savjeta. Na žalost, tijekom posljednjih deset godina preminuli su dugogodišnji članovi uredništva i međunarodnog savjeta, osnivač časopisa prof. dr. sc. Milan Mesić te prof. dr. sc. Vjeran Katunarić, prof. dr. sc. Armando Montanari i prof. dr. sc. Petr Dostál čiji će doprinosi uvijek ostati zabilježeni na stranicama ovoga časopisa.

Naposljetku, teško je zanemariti gotovo sedamnaest godina vlastitog angažmana u časopisu. *Migracijske i etničke teme* bile su jedan od rijetkih časopisa u Hrvatskoj kojemu je 2008. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa dodijelilo mogućnost zapošljavanja mlade urednice (urednice-novakinje) – radno mjesto na koje sam zaposlena. To je potvrdilo kvalitetu rada tadašnje glavne urednice prof. dr. sc. Jadranke Čačić-Kumpes koja je u svojstvu voditeljice znanstvenoistraživačkog projekta³ i urednice časopisa zadovo-

³ Interkulturalni pristup etničkoj različitosti i identitet: Hrvatska – Europa (MZOS-076-0762385-1516).

ljavala uvjete za dobivanje ovoga radnog mjesta. Njoj i nekadašnjem izvršnom uredniku časopisa dr. sc. Josipu Kumpesu zahvaljujem na uvođenju »u zanat«, edukaciji i brojnim savjetovanjima o uredničkim i izdavačkim poslovima koji su, koliko ispunjavajući, toliko i zahtjevni. Na proširenju uređivačkih iskustava izvan disciplinarnih okvira sociologije zahvaljujem i urednicama dr. sc. Sanji Lazanin i dr. sc. Sanji Klempić Bogadi u čijem sam mandatu 2015. imenovana izvršnom urednicom časopisa. Od 2021. na funkciji sam glavne urednice časopisa koja ovim brojem završava. Zahvaljujem i izvršnoj urednici, dr. sc. Simoni Kuti na predanosti i pedantnosti u suuredničkim poslovima, članovima uredništva i međunarodnog savjeta koji su uvijek spremno reagirali i angažirali se u raznim pitanjima vezanim za izdavanje časopisa te svim drugim suradnicama i suradnicima (sadašnjim i bivšim) bez kojih uređivanje i opremanje časopisa ne bi bilo moguće na tako visokoj razini i kvalitetno.

* * *

Na važnost i aktualnost tema istraživanja migracija i etničnosti upućuju radovi nekih od najistaknutijih znanstvenica i znanstvenika u području koje objavljujemo u ovom specijalnom broju povodom 40 godina izlaženja časopisa. Cilj je ovoga broja mapiranje trenutačnog stanja i ishodišta nekih od najznačajnijih promjena u području suvremenih migracija tijekom posljednjega desetljeća, u hrvatskom kontekstu i na globalnoj razini. Autorice Jasna Čapo i Marina Blagaić pozornost su usmjerile transferu transnacionalnoga društvenog i kulturnog kapitala povratnika i useljenika u zajednicama naseljavanja i u širem društvenom kontekstu, oslanjajući se pritom na koncepte društvenih doznaka, transnacionalizma odozdo, obrnutog transnacionalizma i transnacionalnoga kulturnog kapitala. Mirjana Morokvasic Müller vraća se temama ženskog poduzetništva te analizira kako migrantice u Europi, podrijetlom s Globalnog juga ili iz zemalja bivšega Sovjetskog bloka, pokretanjem vlastitog posla odgovaraju na izazove nezaposlenosti i ostvaruju uzlaznu društvenu pokretljivost. Jadranka Čačić-Kumpes, Josip Kumpes, Sanja Klempić Bogadi i Sonja Podgorelec analiziraju podatke četiri ciklusa Europskoga društvenog istraživanja (ESS) ne bi li utvrdili promjene u stavovima o imigrantima i imigraciji u Hrvatskoj prije i poslije pandemije COVID-19 te u kontekstu pojačanog useljavanja migrantskih radnika iz geografski udaljenijih i kulturno distinktivnijih okruženja. Izrazito važna i premalo zastupljena tema iregularnih migracija i nesreća tijekom putovanja koje često rezultiraju smrću s kritičkim osvrtom na pojedine mehanizme praćenja tih statistika obrađuje se u radu Marijane Hameršak. Povijesni

okvir politika planskog naseljavanja u odabrane dijelove Habsburške Monarhije tijekom 18. i 19. stoljeća tema je rada Sanje Lazanin koji upućuje na važnost normativnog okvira upravljanja migracijama i prilagodbe geopolitičkim okolnostima koji primjerice danas u Hrvatskoj izostaju. Posljednja tri rada donose rezultate recentnih kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja provedenih u Hrvatskoj. Autorice Margareta Jelić i Ena Uzelac predstavljaju rezultate dviju *online* studija usmjerenih na istraživanje stavova većinske populacije o dvjema skupinama izbjeglica – onima koji dolaze s Bliskog istoka i onima iz Ukrajine. Iste dvije skupine izbjeglica u fokusu su rada Margarete Gregurović, Simone Kuti i Snježane Gregurović, no ovoga puta iz pozicije sudionika istraživanja i njihova osobnog iskustva integracije u Gradu Zagrebu. Naposljetku, rad Marijete Rajković Iveta i Ane Magdalenić Vincek usmjeren je iskustvima doseljavanja i integracije migrantskih radnika iz Indije također u lokalnom kontekstu Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Margareta Gregurović

glavna urednica časopisa

